

Sygn. akt I ACa 569/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Bożena Wiklak

Sędziowie: SA Małgorzata Dzięciołowska (spr.)

SA Jacek Pasikowski

Protokolant: sekr. sąd. Iga Kowalska

po rozpoznaniu w dniu 9 stycznia 2018 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa H. G. i J. G.

przeciwko Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji powodów i strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu

z dnia 16 lutego 2017 r. sygn. akt I C 262/16

- 1. oddała wszystkie apelacje;**
- 2. znosi wzajemnie pomiędzy stronami koszty postępowania apelacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 lutego 2017 r. Sąd Okręgowy w Sieradzu zasądził od Towarzystwa (...) SA z siedzibą w W. na rzecz:

- H. G. kwotę 40.000 złotych tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 5 października 2016 roku do dnia zapłaty (pkt 1 sentencji),
- J. G. kwotę 40.000 złotych tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 5 października 2016 roku do dnia zapłaty (pkt 2 sentencji),

oddalił powództwo w pozostałym zakresie co do żądań obu powodów (pkt 3 sentencji), zasądził od strony pozwanej na rzecz powodów kwoty po 2.000 złotych tytułem zwrotu kosztów sądowych i zniósł wzajemnie pomiędzy stronami koszty zastępstwa procesowego (k 108).

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że odpowiedzialność strony pozwanej za szkodę wyrządzoną powodom w związku ze śmiercią ojca powodów A. G. wynika z art. 822 § 1 kc, zgodnie z którym przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony. Pozwany zakład ubezpieczeń wypłacił dobrowolnie powodom kwotę po 30.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego w związku ze śmiercią ojca. Ze zgodnych zeznań świadków oraz samych powodów wynika, że więź powodów

z ojcem była bliska. Mieli wspólne zainteresowania. Niespodziewana śmierć A. G. wywarła na powodach silne wrażenie i spowodowała dla nich wyjątkowo bolesną stratę. Nie podzielił stanowiska strony pozwanej dotyczącego skutków dla życia rodzinnego powodów śmierci ojca, zwłaszcza stwierdzenia, że powodowie dawno uporali się z negatywnymi odczuciami związanymi ze śmiercią ojca, co przemawia za oddaleniem powództwa. Wskazał, że śmierć ojca nie spowodowała trwałych zmian w osobowości powodów, a negatywne odczucia jej towarzyszące nie miały charakteru patologicznego, lecz zeznania świadków U. G. i G. G. jednoznacznie dowodzą, że powodowie po śmierci ojca zamknęli się w sobie, byli załamani, nie potrafili się odnaleźć, korzystali z pomocy specjalisty psychologa.

Zasadnicze znaczenie dla określenia skutków zdarzenia w życiu rodziny miał, zdaniem sądu okręgowego fakt, że powodowie byli wówczas kilkuletnimi dziećmi. Śmierć ojca powodów spowodowała naruszenie ich dobra osobistego, jako osób związanych emocjonalnie ze zmarłym z racji pokrewieństwa. Wiąż rodzinna łącząca dzieci z rodzicami jest najsilniejszą więzią, jaka może wytworzyć się między ludźmi, a zerwanie tej więzi powoduje poczucie krzywdy. Zawsze utrata rodzica stanowi dla młodej osoby traumatyczne przeżycie. J. G. w chwili śmierci ojca miał 10 lat, zaś H. G. zaledwie 8 lat i z uwagi na okres swojego rozwoju, a także wspólne zainteresowania łączące ich ze zmarłym, wyjątkowo dotkliwie odczuli nagłą utratę ojca, który był dla nich wzorem do naśladowania i przyjacielem. Dorastali bez ojca, co potęgowało ich poczucie krzywdy. Sąd okręgowy podniósł, że wypadek, w którym ginie bliska osoba, zawsze jest zdarzeniem niosącym poczucie ogromnego pokrzywdzenia i przeżyciem negatywnym, którego całokształt składa się na pojęcie niematerialnej krzywdy kompensowanej zadośćuczynieniem. Śmierć ojca spowodowała, że powodowie wraz z matką znaleźli się w trudnej sytuacji materialnej. W jego ocenie kwota 70.000 złotych jest odpowiednia, jako zadośćuczynienie za śmierć ojca. Kwotę tę pomniejszył o wypłacone już na rzecz każdego z powodów przez stronę pozwaną w toku postępowania likwidacyjnego zadośćuczynienie w wysokości 30.000 złotych, w związku, z czym zasądził na rzecz J. G. oraz na rzecz H. G. kwotę po 40.000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 5 października 2016 roku tj. od dnia od dnia następnego po upływie 30 dniowego terminu do zapłaty wynikającego z wezwania do zapłaty z dnia 6 września 2016 r. Jednocześnie podkreślił, że zawarta przez matkę powodów z ubezpieczycielem ugoda nie wyczerpuje roszczeń powodów z tytułu przedmiotowego zdarzenia, bo nie odnosi skutku prawnego zawarte w niej oświadczenie U. G. o zrzeczeniu dalszych roszczeń ponad ugodzone kwoty. Brak było zgody sądu rodzinnego na dokonanie w imieniu małoletnich takiej czynności prawnej (art. 101 § 3 kro).

W ocenie sądu okręgowego zasądzone wyrokiem kwoty po 40.000 złotych są adekwatne do rozmiaru krzywdy doznanej w związku ze śmiercią A. G., nie są przy tym wygórowane, ani nie prowadzą do bezpodstawnego wzbogacenia powodów.

Sąd pierwszej instancji przyjął brak możliwości waloryzacji wypłaconych na rzecz powodów kwot zadośćuczynienia. Powołał się na wyrażony w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 7 czerwca 2013 roku w sprawie I ACa 72/13 pogląd, zgodnie z którym waloryzacja sądowa, przewidziana w art. 358¹ § 3 kc dotyczy zobowiązań pieniężnych sensu stricto. Do zobowiązań pieniężnych sensu stricto nie zaliczają się zobowiązania odszkodowawcze, wynikające z czynów niedozwolonych – są to zobowiązania ze świadczeniem pieniężnym. Art. 358¹ § 3 kc, w jego ocenie, nie mógł mieć zastosowania do ustalenia wysokości zasądzonej kwoty (k 109 do 112).

Apelacje od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu złożyły obie strony postępowania.

Powodowie zaskarżyli wyrok w pkt 3, tj. w części oddalającej powództwo oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach w oparciu o zarzuty:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego a to art. 24 § 1 kc w zw. z art. 448 kc i art. 446 § 3 kc polegające na uwzględnieniu w dochodzonym przez powodów roszczeniu o zadośćuczynienie wypłaconego uprzednio na ich rzecz odszkodowania w wysokości po 30.000 złotych na podstawie art. 446 kc, podczas gdy sąd pierwszej instancji winien odnieść się tylko i wyłącznie do rozpatrzenia zgłoszonego świadczenia niemajątkowego i rozpatrując go nie pomniejszać o tę wartość wysokości ustalonego zadośćuczynienia,

2. naruszenie prawa procesowego, a to art. 233 § 1 kpc polegające na błędnej ocenie materiału, dowodowego i rażącym zaniżeniu przysługującego powodom odszkodowania, mimo że z zebranego w toku procesu materiału dowodowego, w sposób niebudzący wątpliwości wynika, że doszło do naruszenia dóbr osobistych powodów poprzez zerwanie więzi emocjonalnych ze zmarłym ojcem.

Wnieśli o zmianę powyższego wyroku w części poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów dalszych kwoty po 20.000 złotych z ustawowymi odsetkami liczonymi od 5 października 2016 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia zgodnie z art. 448 kc w zw. z art. 24 § 1 kc, zasądzenie na od pozwanego na rzecz powodów kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji powodowie wskazali, że kwota zadośćuczynienia powinna wynosić 60.000 złotych i z uwagi na jej charakter nie może być odliczone od tej sumy wypłacone powodom w toku postępowania likwidacyjnego sumy po 30.000 złotych (k 120 do 126).

Strona pozwana zaskarżyła wyrok w części w zakresie rozstrzygnięć zawartych w pkt 1 i 2 sentencji oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach. Zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 448 kc w zw. z art. 24 § 1 kc poprzez ich błędne zastosowanie, polegające na przyjęciu, że odpowiednimi sumami zadośćuczynienia z tytułu zerwania więzi rodzinnej pomiędzy powodami a A. G. są kwoty po 70.000 złotych na rzecz każdego z powodów, bez uwzględnienia istotnych okoliczności, które powinny wpłynąć na obniżenie zadośćuczynień, tj. faktu, że powodowie po śmierci ojca nie zostali sami i znacznego okresu czasu - ponad 10 lat - od momentu wypadku, co w konsekwencji doprowadziło do zasądzenia na rzecz powodów rażąco zawyżonych zadośćuczynień. W uzasadnieniu apelacji strona pozwana wskazała, że odpowiednią w jej ocenie kwotą zadośćuczynienia winna być suma 50.000 złotych a wyrok uwzględniać już wypłacone powodom kwoty.

W konkluzji apelacji Towarzystwo (...) SA z siedzibą w W. wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództw w zakresie zadośćuczynienia po śmierci ojca zasądanego na rzecz każdego z powodów ponad kwotę 20.000 złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 5 października 2016 r. do dnia zapłaty i stosownie do treści art. 100 zd. 1 kpc zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów postępowania przed sądem pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym wg norm przepisanych, przy uwzględnieniu wyniku tego postępowania (k 129 do 137).

W odpowiedzi na apelację powodów pozwane Towarzystwo (...) wniosło o jej oddalenie i zasądzenie od każdego z powodów na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego wg norm przepisanych (k 146 do 155).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Obie apelacje nie zawierały zasadnej argumentacji.

Zarzut naruszenia przepisu art. 233 § 1 kpc byłby skuteczny wówczas, gdyby skarżący wykazał uchybienie podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów. Ocena mocy i wiarygodności dowodów, przeprowadzona w pisemnym uzasadnieniu orzeczenia, może być skutecznie podważona w postępowaniu odwoławczym tylko wówczas, gdyby wykazano, że zawiera ona błędy logiczne, wewnętrzne sprzeczności, jest niepełna.

Nie można zgodzić się z zarzutami zawartymi w apelacji powodów dotyczącymi tego przepisu. Sąd pierwszej instancji uwzględnił wszystkie wnioski dowodowe zgłoszone przez strony. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku powołał co do ustalonych faktów dowody, które dały podstawę do ich przyjęcia za wykazanych. W części poświęconej ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wskazał na zakres postępowania, jego spójność i wykorzystanie wszystkich dowodów dla dokonania ustaleń oraz brak zastrzeżeń stron co do dowodu z dokumentów, których autentyczności żadna ze stron w toku postępowania nie podważała. Zerwanie więzi powodów z ojcem wynika z ustaleń sądu, podobnie jak i skutków wynikających z pozbawienia powodów tej więzi. Sformułowanie apelacji w zakresie naruszenia art. 233 § 1 kpc związane jest z wysokością przyznanych kwot, uznanych przez skarżących za niewystarczających i wykładnią składanych w postępowaniu likwidacyjnym oświadczeń stron w zakresie charakteru

tych roszczeń i obowiązującego wówczas art. 446 § 3 kc. Takie postawienie zarzutu prawa procesowego związane jest więc nie z oceną materiału dowodowego jako wiarygodnego, lecz zastosowaniem w sprawie prawa materialnego. Dodać przy tym trzeba, że treść pisma (...) Asekuracja z dnia 21 kwietnia 2008 roku (k 15) i ugody z dnia 23 czerwca 2008 r. (k 14), zwłaszcza w zakresie tej ostatniej czynności była przedmiotem rozważań stron i sądu pierwszej instancji na podstawie art. 101 § 3 kro, którego zastosowania w sprawie obie apelacje nie kwestionują. Chodziło w tej argumentacji o zakres czynności przekraczającej zwykły zarząd majątkiem dziecka. Użyte sformułowania w ugodzie i piśmie poprzednika prawnego strony pozwanej o przyznaniu zadośćuczynienia, nawet po złożeniu odpowiedzi na pozew (k 32 do 37 i k 71 do 76) nie były przedmiotem pisemnej wypowiedzi strony powodowej, choć powoływała się ona na obowiązujące wówczas przepisy. Do ich możliwego rozumienia, w świetle treści obowiązujących w czasie zawierania ugody przepisów, ustosunkowała się strona powodowa pisemnie dopiero w złożonej apelacji. Waga użytych w w/w pismach sformułowań nie może być jednak utożsamiana z nieprawidłową oceną dowodów.

Dokonanie ponownej analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego doprowadziło do uznania wniosków przedstawionych z tej oceny w uzasadnieniu zakwestionowanego orzeczenia za prawidłowych. Sąd drugiej instancji przyjął w tym stanie sprawy ustalenia zawarte w tym uzasadnieniu za własne.

Art. 446 § 4 kc wszedł w życie z dniem 3 sierpnia 2008 r. i był nowością normatywną, która począwszy od daty jego obowiązywania dawała sądom możliwość przyznania najbliższym członkom rodziny zmarłego zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę, które jest rodzajowo i normatywnie odmiennym świadczeniem niż renta i stosowne odszkodowanie. Wprowadzenie nowego § 4 do art. 446 kc oznaczało powrót do regulacji zawartej w art. 166 kz, który w razie śmierci poszkodowanego wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia uprawniał sąd do przyznania stosownej sumy pieniężnej tytułem zadośćuczynienia za doznaną przez nich krzywdę moralną. Legislacyjne wprowadzenie („reaktywowanie”) tego uprawnienia w art. 446 § 4 kc stanowiło normatywną odpowiedź na postulaty pod adresem ustawodawcy kierowane przez doktrynę oraz orzecznictwo, które wcześniej nie znajdowało podstawy prawnej do zasądzenia stosownego odszkodowania za krzywdę moralną, jeżeli nie łączyła się ona z pogorszeniem materialnej sytuacji życiowej, stanowiącej konieczną przesłankę do przyznania stosownego odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 kc (tak też Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 października 2009 r., I PK 97/09, LEX nr 558566 oraz w notce Z. S. do cytowanym w apelacji wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 r., IV CSK 319/09, Palestra nr 1-2 z 2010 r., Z. S. „Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego - Izba Cywilna”, str. 264).

W poprzednio obowiązującym stanie prawnym w początkowym okresie w judykaturze i doktrynie przyjmowano, że najbliższym członkom rodziny zmarłego nie przysługuje roszczenie pieniężne za doznaną krzywdę (tak m.in.. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 listopada 2010 r., II CSK 248/10, LEX nr 785681, Biuletyn SN nr 3 z 2011 r., str. 13, M. Prawn. 2011/24/1340-1342). W późniejszym okresie, przed wprowadzeniem zmian w art. 446 kc, przyjęto pogląd, że sam ból, poczucie osamotnienia, krzywdy i zawiedzionych nadziei po śmierci osoby bliskiej nie stanowią podstawy do żądania odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 kc, ale jeżeli te stany wywołały osłabienie aktywności życiowej i motywacji do przezwyciężenia trudności dnia codziennego, powodując utratę możliwości polepszenia warunków życia w przyszłości to można przyjąć, że pogorszyły one dotychczasową sytuację życiową osoby z najbliższego kręgu rodziny zmarłej i istnieje w związku z tym podstawa do kompensacji tego uszczerbku o charakterze niemajątkowym (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., II CKN 985/00, z dnia 26 listopada 2010 r., IV CSK 170/10, LEX nr 737283 i z dnia 3 grudnia 2010 r., I PK 88/10, LEX nr 737254).

Art. 448 kc został zmieniony przez art. 1 pkt 20 ustawy z dnia 23 sierpnia 1996 r. (Dz.U. z 1996 r., nr 114, poz.542). Zmiana ta weszła w życie z dniem 28 grudnia 1996 r. Skreślono w art. 448 kc przesłankę „umyślnego” naruszenia dóbr osobistych. Na podstawie tego przepisu początkowo w niewielu orzeczeniach sądów powszechnych i Sądu Najwyższego wskazywano na możliwość zasądzenia na podstawie tego przepisu i art. 24 kc zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej na skutek naruszenia dobra osobistego w postaci prawa do życia w rodzinie (tak m.in. wyroki Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia: 23 września 2005 r., I ACa 554/05, Palestra 2006 r., nr 9-10, str. 308 oraz z glosami: M. Kowalski, Palestra 2006/9-10; M. Wałachowska, Przegląd Sądowy 2007/1 i 14 grudnia 2007 r., I ACa 1137/07, POSAG 2008/1/50-55, LEX nr 466366, wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 17 marca 2006 r., I CSK 81/05,

OSP 2007/3/30, LEX nr 229517, 6 lutego 2008 r., II CSK 459/07, LEX nr 950430, 14 stycznia 2010 r., IV CSK 307/2009, OSNC 2010/C poz. 91, LexPolonica nr 2371235). W okresie zawierania przez strony ugody w postępowaniu likwidacyjnym taki pogląd zatem się pojawił i był przed jej zawarciem przyjmowany w orzecznictwie.

Przez następne lata był coraz częściej akceptowany. Ostatecznie za utrwalony (pomimo nadal pojawiających się, choć już nie często zastrzeżeń) można uznać pogląd, że więzi rodzinne, których zerwanie powoduje ból, cierpienie i rodzi poczucie krzywdy, szczególnie więzi istniejące między rodzicami a dziećmi, należą do katalogu dóbr osobistych. Konsekwencją tego stanowiska było uznanie, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego na podstawie art. 448 kc w zw. z art. 24 § 1 kc przysługuje zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu mającego miejsce przed 3 sierpnia 2008 r., czyli przed wejściem w życie art. 446 § 4 kc, wprowadzonego ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731 - m.in. uchwały Sądu Najwyższego z dnia: 22 października 2010 r., III CZP 76/10, OSP 2011 r., Nr 9, poz. 96, 10 listopada 2010 r., II CSK 248/10, OSNC - Z.. dodatkowy 2011, nr B, poz. 44, 11 maja 2011 r., I CSK 621/10, LEX nr 848128, 13 lipca 2011 r. III CZP 32/11, OSNC 2012 r., Nr 1, poz. 10, uzasadnienie postanowienia 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2014 r., III CZP 2/14, OSNC 2014/12/124, Biul.SN 2014/10/8, LEX nr 1540025, wyrok Sądu Najwyższego z dnia: 10 lutego 2017 r., V CSK 291/16, LEX nr 2329480 i orzecznictwo w tych orzeczeniach powołane).

Zestawienie orzecznictwa i piśmiennictwa w poszczególnych wskazywanych wcześniej okresach pozwala na przyjęcie stanowiska sądu okręgowego o zaliczeniu przyznanych w postępowaniu likwidacyjnych kwot za zasadnego. W piśmie (...) Asekuracja z dnia 21 kwietnia 2008 roku i ugody z dnia 23 czerwca 2008 r. użyto sformułowania o przyznaniu zadośćuczynienia za krzywdę, obok innych kwot wypłaconych tytułem kosztów nagrobka i kosztów leczenia. Nie przedstawiono w sprawie dowodów, które by przesądzały, że strony inaczej rozumiały treść złożonych oświadczeń woli. Rozróżnienie pomiędzy roszczeniami przyznanymi na podstawie art. 446 § 1 kc oraz kwot wypłaconych na podstawie art. 24 kc w zw. z art. 448 kc na to nie pozwala. Akta szkodowe również na to nie pozwalają. Powodowie wprawdzie prawidłowo wskazują na treść art. 446 § 3 kc, ale takie roszczenie w sprawie nie było przedmiotem pozwu czy jego uzasadnienia. Przypomnieć jedynie należy, że art. 446 kc zawiera i zawierał również § 2, który nie był w postępowaniu likwidacyjnym przedmiotem ostatecznych żądań strony powodowej. Istniały więc podstawy faktyczne i prawne do przyjęcia przez sąd pierwszej instancji możliwości zaliczenia przyznanych w tym postępowaniu na rzecz powodów z tytułu zadośćuczynienia kwot.

Zarzut zawyżenia (zaniżenia) wysokości zadośćuczynienia może być uwzględniony w instancji odwoławczej tylko wtedy, gdy nie zostały wzięte pod uwagę wszystkie istotne kryteria rzutujące na tę formę rekompensaty, w tym też częściowe zaspokojenie roszczeń przed wytoczeniem powództwa. Inaczej ujmując zmiana wysokości zadośćuczynienia na etapie postępowania apelacyjnego przez sąd drugiej instancji jest w praktyce możliwa tylko wtedy, gdy sąd pierwszej instancji nie uwzględnił wszystkich okoliczności i czynników uzasadniających przyznane świadczenie, dopuszczając się tzw. „błędu braku” albo niewłaściwie ocenił całokształt tych - należycie ustalonych i istotnych okoliczności, popełniając tzw. „błąd dowolności” (porównaj z wyrokami Sądu Najwyższego z dnia: 18 kwietnia 2002 r., II CKN 605/00, LEX nr 484718, 15 września 1999 r., III CKN 339/98, OSNC 2000, nr 3, poz. 58, 29 października 1999 r., I CKN 173/98, M. Prawn. 2011/17/948 i LEX nr 897876, 12 października 2000 r., IV CKN 128/00, LEX nr 52520, 27 lutego 2004 r., V CK 282/03, LEX nr 183777, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 23 grudnia 2013 r., I ACa 774/13, LEX nr 1416126). Podobnie określenie „odpowiedniej” sumy zadośćuczynienia przyznawanego na podstawie art. 448 kc wymaga rozważenia wszystkich okoliczności sprawy, w szczególności rodzaju naruszonego dobra i rozmiaru doznanej krzywdy, intensywności naruszenia oraz stopnia winy sprawcy (tak wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 16 kwietnia 2002 r., V CKN 1010/00, OSNC 2003, nr 4, poz. 56, 5 marca 2010 r., IV CSK 340/09, LEX nr 852529).

Odnosnie wysokości zasądzzonego zadośćuczynienia należy na wstępie rozważań poświęconych temu zarzutowi postawionemu w obu apelacjach wskazać, że sąd pierwszej instancji uznał za „odpowiednią” w tym zakresie sumę 70.000 złotych dla każdego z powodów, strona pozwana 50.000 złotych, strona powodowa natomiast kwotę 60.000 złotych, przy zaprzeczeniu możliwości zaliczenia na ich jej poczet wypłaconych w postępowaniu likwidacyjnych kwot. Zestawienie wysokości wskazanych kwot - skala różnic w stanowiskach obu stron postępowania i wyższa niż przyjmują

powodowie suma zadośćuczynienia dla każdego z nich przyjęta przez sąd okręgowy przesądza o braku możliwości przypisania zasądzonym kwotom cechy zaniżenia, czy zawyżenia zadośćuczynienia z art. 24 § 1 kc w zw. z art. 448 kc. Sąd pierwszej instancji określił kwoty zadośćuczynienia przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności ujawnionych w sprawie, w szczególności rodzaju naruszonego dobra osobistego, wieku powodów w czasie zdarzenia, ich sytuacji życiowej i zdrowotnej związanej ze śmiercią ojca, okresu pozbawienia opieki ojca i potrzeb powodów związanych ze szczególną więzią rodzinną, jaka ich z ojcem łączyła. Określone przez sąd okręgowy kwoty zadośćuczynienia należy uznać za odpowiednie w rozumieniu art. 448 kc, przy uwzględnieniu sum przyznanych w postępowaniu likwidacyjnych.

Mając powyższe okoliczności na względzie, na podstawie art. 385 kpc, Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił wszystkie apelacje jako bezzasadne.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 100 zd. 1 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc i art. 391 § 1 kpc, uwzględniając zakres zaskarżenia każdej apelacji.